

Stockholm 2017-03-14

Mark- och miljödomstolen

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 220 67
104 22 Stockholm

Överklagande av länsstyrelsens beslut 2017-02-08, dnr 4031-22308-2016, angående detaljplan DP2013-00460 för del av fastigheten Norrmalm 3:43 (Nobel Center på Blasieholmen), i Stockholms kommun.

Framställan om rätt att överklaga till Mark- och miljödomstolen

Sveriges hembygdsförbund (SHF) är med 26 regionala hembygdsförbund, 2050 hembygdsföreningar och 440000 medlemmar landets största miljöorganisation med ekologiskt, kulturellt och socialt hållbar utveckling som huvudsakligt ändamål. SHF är nationell företrädare för hembygdsrörelsen och dess ideella hembygdsföreningar.

I det rubricerade ärendet bedömer länsstyrelsen att Hembygdsföreningen å Norrmalm (HBF) tillsammans med andra kulturmiljöorganisationer inte är att anse som miljöskyddsorganisationer enligt 16 kap. 13 § miljöbalken och därmed beslutar att avvisa organisationernas överklagande av detaljplanen. SHF anser att SHF som riksorganisation, de regionala hembygdsförbunden och hembygdsföreningarna är miljöskyddsorganisationer enligt miljöbalken, och därmed har talerätt i ärenden som det aktuella.

HBF har tidigare lämnat synpunkter och överklagat i den aktuella planprocessen och SHF har följt dess utveckling. SHF framställer härmed en begäran om rätt att överklaga länsstyrelsens beslut till Mark- och miljödomstolen, med motiveringen att

- frågan om huruvida organisationer som har till huvudsakligt ändamål att skydda kulturmiljön, inklusive HBF, är att anse som miljöskyddsorganisationer eller inte, är av principiell betydelse för tillämpningen av plan- och bygglagen och miljöbalken samt hembygdsrörelsen, och att detta behöver prövas redan nu i den aktuella processen och
- Hembygdsföreningen å Norrmalm är medlem i SHF, och SHF företräder hembygdsrörelsen i frågor av principiell och nationell betydelse.

Vårt överklagande och våra yrkanden i saken utvecklas enligt följande.

Överklagande

Sveriges hembygdsförbund överklagar Länsstyrelsens i Stockholms län beslut att avvisa Hembygdsföreningens å Norrmalms överklagande av kommunfullmäktiges i Stockholm beslut att anta detaljplanen DP2013-00460, för Nobel Center på Blasieholmen.

Yrkande

Sveriges hembygdsförbund yrkar på

- att Mark- och miljödomstolen prövar om Hembygdsföreningen å Norrmalm, och därmed en hembygdsförening i det aktuella ärendet, är att se som en miljöskyddsorganisation enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, då föreningens huvudsakliga ändamål är att ta tillvara kulturmiljöintressen,
- att Mark- och miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens avvisningsbeslut enligt ovan och ger Hembygdsföreningen å Norrmalm talerätt i detaljplaneärendet och
- inhibition av Länsstyrelsens beslut om detaljplanen då lagakraftvinnandet av detaljplanen får avvakta Mark- och miljödomstolens dom om Hembygdsföreningens å Norrmalm talerätt, och även slutlig bedömning i sak av Hembygdsföreningens å Norrmalm överklagande av beslutet att anta detaljplanen.

Ärendet och skäl för överklagandet

Länsstyrelsen har i det aktuella beslutet prövat och avvisat HBFs överklagande av detaljplan för del av fastigheten Norrmalm 3:43 m.fl. (Nobel Center på Blasieholmen) i stadsdelen Norrmalm i Stockholm, Stockholms kommun. Som skäl för att avvisa överklagandet anger länsstyrelsen att HBF inte är att "anse som en sådan miljöorganisation i den bemärkelsen som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken och som har som sitt huvudsakliga ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöskyddsintressen", utifrån bedömningen att HBF "enligt sina stadgar delvis har som ändamål att tillvarata miljö på olika sätt och då främst kulturmiljö". SHF konstaterar att länsstyrelsen gör denna bedömning för alla de miljöskyddsorganisationer som har överklagat det aktuella beslutet.

SHF bedömer, baserat på vad som framgår av de styrmedel, bestämmelser, handlingar och domar som hänvisas till i avsnittet bedömningsgrunder nedan, att

- länsstyrelsen gör en för ytlig och snäv bedömning av begreppen *huvudsakliga* och *miljöskyddsintresse* enligt 16 kap. 13 § miljöbalken,
- på grund av detta fattar ett felaktigt beslut om HBFs talerätt i ärendet och
- länsstyrelsen brister i saklighet genom en otydlig skrivning, som visar varken bedömningsgrund eller motivering, i denna del av beslutet, samt att
- kulturmiljön är en del av den samlade miljön enligt 1 kap. 1 § miljöbalken och att kulturmiljöarbete, arbete för en god bebyggd miljö och för en socialt hållbar utveckling i miljön därmed är att se som miljöarbete,
- organisationer som har som huvudsakligt ändamål att ta tillvara och tillgängliggöra kulturmiljön och den sociala miljön i syfte att bidra till en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö enligt 1 kap. 1 § miljöbalken är att anse som miljöskyddsorganisationer enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, och
- en hembygdsförening, som Hembygdsföreningen å Norrmalm i detta ärende, därför är en ideell förening vars huvudsakliga ändamål är att tillvarata miljöskyddsintressen i form av kulturmiljöintressen och därmed är att anses som en miljöskyddsorganisation enligt 16 kap. 13 § miljöbalken.

SHF anser utifrån denna bedömning att Hembygdsföreningen å Norrmalm är att anse som miljöskyddsorganisation enligt 16 kap. 13 § miljöbalken, och att detta är skäl att till Mark- och miljödomstolen överklaga länsstyrelsens beslut att avvisa HBFs överklagande av detaljplanebeslutet, med yrkanden enligt ovan.

Bedömningsgrunder

SHF grundar sin bedömning om att HBF är en miljöskyddsorganisation och har talerätt på

- Århuskonventionen och därpå följande direktiv från Europaparlamentet och Rådet, som 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och EU-rådets och Europaparlamentets direktiv 2003/35/EEG om allmänhetens deltagande i beslut och rätt till överprövning i miljöfrågor,
- Ds 2004:29 om Sveriges tillträde till Århuskonventionen, särskilt s. 39, om Sveriges hembygdsförbund (och därmed hembygdsrörelsen i dess olika delar – SHF anmärkning) som miljöorganisation,
- förarbetena (bl.a. Prop. 1997/98:45) till miljöbalken och Ds 2016:25 Miljöbedömningar, s. 332f, om miljöorganisationer och deras klagorätt, samt Riksantikvarieämbetets svar, s. 4, till Miljö- och energidepartementet på remissen om Ds 2016:25 vad gäller organisationers rätt att överklaga,
- förarbetena till miljöbalken (bl.a. Prop. 1997/98:45) om dess syften och miljöbalkens portalparagraf, särskilt om att ”värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas”,
- de svenska miljömålen, särskilt vad gäller Generationsmålet och miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, inklusive dess preciseringar och omfattande av kulturmiljön och kulturmiljöarbete som en del av miljöarbetet i syfte att uppnå målet,
- Den europeiska landskapskonventionen, i allmänhet vad gäller dess definition av landskap, och om lokalt inflytande över tillvaratagandet och förändringen av landskapet samt i synnerhet användningen av dess intentioner och som verktyg och metod i fråga om kommunal planering,
- Mark- och miljödomstolens dom vid Nacka tingsrätt (Mål nr P 6473-12) om att en förening med ändamålet kulturmiljövård har ett miljöskyddsintresse (i detta fall Föreningen Vårda Uppsala),
- stadgar för Hembygdsföreningen å Norrmalm (i detaljplaneärendet) och
- stadgar för Sveriges hembygdsförbund (bilaga 1).

SHF konstaterar att länsstyrelsen har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet, enligt 1 kap. 2 § kulturmiljölagen (1988:950), och har hög kulturmiljökompetens. Att kulturmiljön och kulturmiljöarbetet är en del av den samlade miljön respektive det samlade miljöarbetet torde stå klart för myndigheten sedan många år tillbaka, åtminstone sedan miljöbalken trädde i kraft. Att i det aktuella beslutet avvisa HBFs överklagande utifrån bedömningen att kulturmiljöarbete inte är miljöarbete, och i detta läge istället snäva in miljöarbetsbegreppet är svårt att förstå utifrån en modern och bred syn på miljön, och syftena med miljöbalken och de nationella målen för kulturmiljöarbetet.

Vidare antar SHF att länsstyrelsen har också god kunskap om hembygdsrörelsens verksamhet på såväl nationell som framförallt läns- och lokal nivå. Det torde därför också stå klart för myndigheten att HBF har som huvudsakligt ändamål att skydda, ta tillvara, använda och tillgängliggöra kulturmiljön i Stockholms stad, och därmed också ha som huvudsakligt ändamål att tillvarata miljöskyddsintressen, vilket vi anser framgår också av HBFs stadgar.

HBF är medlem av Sveriges Hembygdsförbund, och delar därför SHF:s grundsyn och verkar i enlighet med SHF:s ändamål som framgår av SHF:s stadgar (se bilaga 1). Med utgångspunkt från SHF:s stadgar anser SHF att det tydligt framgår att en förening ansluten till SHF är att anse som en miljöskyddsorganisation enligt 16 kap. 13 § miljöbalken – då det stadgade ändamålet med verksamheten inom *hela* hembygdsrörelsen är kunskap om och känsla för samt tillvaratagande, tillgängliggörande och skydd av inte bara kulturmiljö och kulturarv, utan också naturmiljö och naturarv. Kunskapen om natur- och kulturarvet är enligt stadgarna själva grunden för aktivt deltagande i hur framtidens hembygd formas.

En del av HBFs och hembygdsrörelsens aktiva deltagande i formandet av hembygden tydliggörs i det aktuella ärendet om Nobel Center, där HBF agerar för skydd av befintlig miljö i det berörda riksintresset, både den befintliga unika hamnmiljön och flera uttryck för riksintresset i ett större perspektiv som exempelvis stadens siluett, stenstadsfronten och Nationalmuseums roll i stadsbilden.

För Sveriges hembygdsförbund,

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Michael Lehorst
Kulturmiljöstrateg

STADGAR FÖR SVERIGES HEMBYGDSFÖRBUND

Antagna vid Riksstämman i Karlstad 2011

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- § 1 Namn och karaktär
- § 2 Sveriges Hembygdsförbunds grundsyn
- § 3 Sveriges Hembygdsförbunds ändamål
- § 4 Sveriges Hembygdsförbunds organisation
- § 5 Medlemskap
- § 6 Avgifter
- § 7 Nationellt och internationellt samarbete
- § 8 Bildandet av särskilda associationer
- § 9 Riksstämman
- § 10 Extra riksstämman
- § 11 Sveriges Hembygdsförbunds styrelse
- § 12 Räkenskaper och revision
- § 13 Stadgeändring
- § 14 Upplösning av Sveriges Hembygdsförbund

§ 1 Namn och karaktär

Sveriges Hembygdsförbund, SHF, är den svenska hembygdsrörelsens riksorganisation. SHF är en riksomfattande och allmännyttig ideell förening som är partipolitiskt och religiöst obunden. SHF organiserar människor med intressen som sammanfaller med vad som anges i § 2 Sveriges Hembygdsförbunds grundsyn och § 3 Sveriges Hembygdsförbunds ändamål.

§ 2 Sveriges Hembygdsförbunds grundsyn

Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden. Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

§ 3 Sveriges Hembygdsförbunds ändamål

Sveriges Hembygdsförbunds ändamål är att vårda och synliggöra hembygdens kultur och miljö så att de blir en naturlig grund för ett gott liv.

SHF ska i detta syfte arbeta för:

- att kunskapen om och känslan för hembygdens kultur- och naturarv fördjupas och förs vidare till kommande generationer.
- att kultur- och naturhistoriska minnen och miljöer tas till vara och görs tillgängliga för alla.
- att kulturarv, miljö, tradition och hävdvunnen sed skyddas vid planering och förändring av samhället.
- att med kunskap om kultur- och naturarvet aktivt delta i formandet av framtidens hembygd.

§ 4 Sveriges Hembygdsförbunds organisation

4.1 Sveriges Hembygdsförbund består av fysiska och juridiska personer.

4.2 Lokalt verkar hembygdsföreningar och övriga föreningar. För dem gäller särskilda och av dem fastställda stadgar. De är allmännyttiga föreningar öppna för alla, de delar SHF:s grundsyn och verkar i enlighet med SHF:s ändamål. Lokal förening som är medlem i SHF enligt § 5.2 nedan benämns i dessa stadgar hembygdsförening.

4.3 Hembygdsföreningarna är sammanslutna i regionala hembygdsförbund. För de regionala hembygdsförbunden gäller särskilda och av dem fastställda stadgar. I stadgarna ingår SHF:s grundsyn och ändamål.

4.4 SHF:s högsta beslutande organ är riksstämman. Riksstämman utser styrelse för riksförbundet, i dessa stadgar benämnd styrelsen.

4.5 Mellan riksstämmorna är styrelsen högsta beslutande organ.

4.6 Riksförbundets verksamhetsår utgörs av tiden från en ordinarie riksstämman till och med nästkommande ordinarie riksstämman.

4.7 Till stöd för styrelsen finns ett kansli. Generalsekreteraren är chef för kansliet, föredragande i SHF:s presidium och styrelse och verkställer deras beslut.

§ 5 Medlemskap

5.1 De regionala hembygdsförbunden är medlemmar i Sveriges Hembygdsförbund.

5.2 Hembygdsföreningar och övriga föreningar som är medlemmar i de till SHF anslutna regionala hembygdsförbunden är genom dessa även medlemmar i SHF. Förening kan inte vara direkt ansluten till SHF.

5.3 Enskild person som är medlem i förening, enligt § 5.2, är genom de regionala hembygdsförbunden även medlem i SHF.

5.4 Fysiska och juridiska personer som delar SHF:s grundsyn och stödjer SHF:s ändamål men som inte är allmännyttiga föreningar öppna för alla enligt § 4.2, kan genom att betala av stämman fastställd medlemsavgift bli stödjande medlemmar i SHF.

5.5 Till hedersmedlem kan styrelsen utnämna den som på ett utomordentligt sätt främjat SHF:s verksamhet.

5.6 Regionalt hembygdsförbund som agerar på sätt som skadar riksförbundet kan uteslutas av riksstämman. Stödjande medlem i SHF kan av samma skäl uteslutas av styrelsen.

§ 6 Avgifter

6.1 Avgifter till SHF, från anslutna föreningar enligt § 5.2 och § 5.4, fastställs av riksstämman.

6.2 Av styrelsen utsedd hedersmedlem är befriad från avgift.

§ 7 Nationellt och internationellt samarbete

Sveriges Hembygdsförbund kan inträda som medlem i nationella och internationella sammanslutningar vars ändamål sammanfaller med SHF:s eller gagnar dess sak.

Beslut om inträde i och utträde ur sådana sammanslutningar fattas av styrelsen som också beslutar om förbundets representation.

§ 8

Bildandet av särskilda associationer

För ändamål som gagnar Sveriges Hembygdsförbunds intressen kan styrelsen föreslå riksstämman besluta om bildandet av särskilda associationer, såsom aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse, ideell förening eller annat.

§ 9

Riksstämma

9.1 Riksstämma hålls varje år under tiden 15 maj - 30 juni på tid och plats som styrelsen bestämmer.

9.2 Riksstämman består av ombud, utsedda av de regionala hembygdsförbunden och styrelsens ledamöter. Ombud och styrelseledamöter har yttrande-, förslags- och rösträtt. Rösträtt kan ej utövas genom fullmakt. Styrelsens ledamöter äger ej rösträtt vid beslut i frågan om ansvarsfrihet för styrelsen.

9.3 Medlem enligt §§ 5.2, 5.3 och 5.5 har yttrande- och förslagsrätt vid riksstämman. Stödjande medlemmar enligt § 5.4 har närvarorätt vid riksstämman.

9.4 Varje regionalt hembygdsförbund representeras med ett ombud för varje påbörjat 5000-tal medlemmar dock med högst fem ombud. Antalet medlemmar beräknas på föregående års redovisning från medlemsföreningarna till de regionala förbunden.

9.5 Kallelse ska utfärdas minst två månader före stämman genom skrivelse till de regionala hembygdsförbunden samt genom tillkännagivande i SHF:s officiella organ.

9.6 Stämmohandlingarna sänds till de regionala hembygdsförbunden och de ombud de utsett samt till styrelsens ledamöter senast tre veckor före stämmans öppningsdag.

9.7 Stämman utser för nästkommande verksamhetsår en valberedning om högst fem ledamöter. En av ledamöterna utses till sammankallande.

9.8 Vid ordinarie riksstämma ska följande ärenden förekomma:

1. Val av stämmofunktionärer:
 - ordförande och vice ordförande
 - föredragande sekreterare
 - protokollförare
 - två protokolljusterare
 - två rösträknare
 2. Upprop av ombud och styrelseledamöter samt fastställande av röstlängd.
 3. Fråga om stämmans stadgeenliga utlysande.
 4. Fastställande av dagordning.
 5. Årsredovisning.
- Föredragning och godkännande av:
- verksamhetsberättelse,
 - bokslut; resultat- och balansräkning,
 - revisorernas berättelse.
 - fastställande av resultaträkning och balansräkning.

6. Fråga om ansvarsfrihet för Sveriges Hembygdsförbunds styrelses ledamöter för den tid revisionen omfattat.
7. Fastställande av arvoden och andra ersättningar till styrelsens ledamöter samt eventuella andra ersättningar.
8. Val av:
 - Förbundsordförande för nästkommande verksamhetsår.
 - Fem ordinarie ledamöter för de två nästkommande verksamhetsåren.
 - En förtroendevald revisor med en ersättare, för innevarande räkenskapsår.
 - En auktoriserad revisor med en ersättare för innevarande räkenskapsår.
 - Valberedning om högst fem ledamöter, varav en utses till sammankallande.
9. Behandling av inkomna motioner och av styrelsens yttrande över dessa.
10. Fastställande av verksamhetens inriktning med ekonomisk plan för de nästföljande fyra åren.
11. Fastställande av avgifter till riksförbundet.

9.9 Alla medlemmar enligt § 5.2 och 5.3 har rätt att väcka motion till riksstämman. Motion ska vara SHF:s kansli tillhanda senast den 15 mars. Styrelsen ska i sitt yttrande motivera sitt ställningstagande och till- eller avstyrka motionen.

9.10 Stämmans beslut fattas med enkel majoritet utom då dessa stadgar föreskriver annat. Vid lika röstetal avgörs frågan genom lottning. Begärs votering vid personval ska denna ske genom sluten omröstning.

§ 10 **Extra riksstämma**

10.1 Extra riksstämma ska hållas när styrelsen eller revisorerna finner det påkallat, eller när minst en tredjedel av de regionala hembygdsförbunden skriftligen begär det.

10.2 Kallelse till extra riksstämma ska ske minst 30 dagar före stämmans öppningsdag.

10.3 Extra riksstämma kan endast besluta i ärenden som upptagits på den dagordning som tillställts ombuden i samband med kallelsen.

10.4 Vid extra riksstämma gäller för övrigt vad som stadgas för ordinarie riksstämma.

§ 11 **Sveriges Hembygdsförbunds styrelse**

11.1 Mellan stämmorna är Sveriges Hembygdsförbunds styrelse riksförbundets högsta beslutande organ. Styrelsen leder riksförbundets verksamhet i enlighet med dessa stadgar.

11.2 Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

11.3 Styrelsen skall:

- fastställa delegationsordning avseende presidium, generalsekreteraren, arbetsgrupper m.fl.,
- såsom arbetsgivare ansvara för verksamheten vid SHF:s kansli,
- fastställa verksamhetsplan och budget för varje räkenskapsår.
- ansvara för att bokföring och medelsförvaltning är ordnade på betryggande sätt och att iaktta de föreskrifter som kan gälla för inlutna medel,

- ansvara för att förbundets handlingar förvaras och arkiveras på sätt som står i överensstämmelse med god arkiveringssed.

11.4 Styrelsen ska bestå av ordförande samt tio övriga ledamöter.

Mandattiden för förbundsordföranden är ett år och för övriga ledamöter två år. Vid varje stämma väljs ordförande och fem övriga ledamöter samt förrättas eventuella fyllnadsval.

11.5 Styrelsen utser bland ordinarie ledamöter en förste och en andre vice ordförande.

11.6 Anställd av SHF, d v s riksorganisationen eller regionalt förbund kan inte vara ledamot i styrelsen eller SHF:s valberedning.

SHF:s personal har rätt att till styrelsen utse en adjungerad representant, jämte ersättare, med yttrande- och förslagsrätt.

11.7 Den eller de ledamöter av styrelsen som förvägras ansvarsfrihet av riksstämman kan inte omväljas.

11.8 Styrelsen utser ett presidium att handlägga ärenden enligt en av styrelsen fastställd delegationsordning.

Antalet ledamöter i presidiet skall vara tre.

Styrelsen kan härutöver utse funktionärer för olika uppgifter inom styrelsen liksom ledamöter i arbetsgrupper och liknande.

11.9 Styrelsen ska hålla minst fem protokollförda sammanträden per år.

Sammanträde ska hållas då minst fem ledamöter begär det.

Styrelsen är beslutsmässig då minst sex ledamöter är närvarande. Styrelsens beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har tjänstgörande ordförande utslagsröst.

11.10 SHF:s firma tecknas på sätt styrelsen beslutar.

11.11 För SHF tryckt eller digitalt producerat material, liksom sändningar i radio och tv, och som faller under tryckfrihetsförordningen, är utgivaren ensam ansvarig. Utgivaren utses av styrelsen.

§ 12

Räkenskaper och revision

12.1 Sveriges Hembygdsförbunds räkenskaper förs per kalenderår.

12.2 Medel som deponerats hos riksförbundet av regionalt hembygdsförbund ska hållas skilda från riksförbundets övriga tillgångar och redovisas i bokslutet.

12.3 För granskning av styrelsens förvaltning och riksförbundets räkenskaper väljs vid riksstämma två revisorer och två ersättare för dessa, varav en revisor och dennes ersättare ska vara auktoriserad.

12.4 Styrelsen ska senast den 10 mars till revisorerna överlämna uppgift om riksförbundets ekonomiska ställning vid senaste årsskiftet samt övriga för revisionen erforderliga handlingar.

12.5 Revisorerna ska fortlöpande utföra sitt granskningsarbete. Det åligger dem att senast den 1 april till styrelsen överlämna revisionsberättelse, med till- eller avstyrkan av ansvarsfrihet, att framläggas vid nästa riksstämma.

§ 13

Stadgeändring

Ändring av dessa stadgar beslutas av ordinarie riksstämma och anges i kallelsen till riksstämman. Beslut om stadgeändring måste fattas med minst tre fjärdedelar av avgivna röster. Ändring träder i kraft vid tidpunkt som riksstämman beslutar om.

§ 14

Upplösning av Sveriges Hembygdsförbund

14.1 Beslut om upplösning av Sveriges Hembygdsförbund kan fattas endast om styrelsen framlagt sådant förslag och om detta förslag, vid två på varandra följande ordinarie riksstämmor, biträts av minst tre fjärdedelar av avgivna röster, vid varje tillfälle.

14.2 På förslag från styrelsen beslutas vid den sista stämman vad som ska ske med eventuella tillgångar.

